

روسیه در صدد حفظ آخرین کانون‌های نفوذ خود در خاورمیانه

با توجه به تحولات سوریه، روسیه خود را در بازی سوریه باخته می‌داند و در صدد است تا آخرین توان را برای حفظ منافع خود در خاورمیانه در سنگر ایران به کار گیرد

عادلی/خبرگزاری آران

با توجه به تحولات سوریه، روسیه خود را در بازی سوریه باخته می‌داند و در صدد است تا آخرین توان را برای حفظ منافع خود در خاورمیانه در سنگر ایران به کار گیرد. دیپلماسی ایرانی آخرین وضعیت روابط ایران و روسیه را در گفت و گو با دکتر محمود شوری، کارشناس مسائل روسیه و تحلیل‌گر مسائل بین‌المللی بررسی کرده است. مسکو و تهران این روزها میزبان مقامات ایرانی و روس هستند تا با ایجاد هماهنگی میان دو کشور از شدت فشارها بر ایران بکاهند. این در حالی است که با توجه به تحولات سوریه، روسیه خود را در بازی سوریه باخته می‌داند و در صدد است تا آخرین توان را برای حفظ منافع خود در خاورمیانه در سنگر ایران به کار گیرد.

دیپلماسی ایرانی این مسئله را در گفت و گو با دکتر محمود شوری، کارشناس مسائل روسیه و تحلیل‌گر مسائل بین‌المللی بررسی کرده است:

با توجه به رفت و آمدهای دیپلماتیکی که بین مقامات ایران و روسیه در حال انجام است، به نظر شما روسیه تا چه نگران فضایی است که علیه ایران به وجود آمده و تحرک روسیه تا چه حد متأثر از این نگرانی است؟

نوع واکنش روس‌ها نسبت به گزارش آمانو نشان می‌دهد که روس‌ها این بار به طور جدی نگران پیامدهایی هستند که غرب در قالب گزارش آژانس در قضیه برنامه هسته ای ایران دنبال می‌کند. واکنش‌ها کاملا واکنش‌های بی‌سابقه‌ای از سوی روسیه است. این مسئله با مجموعه رفت و آمد‌هایی از سوی مقامات دو طرف هم‌زمان شده است. معاون دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران در روزهای گذشته در روسیه با وزیر خارجه این کشور دیدار داشت و معاون وزیر خارجه روسیه نیز در روزهای گذشته از ایران بازدید کرد و با صالحی دیدار و گفت و گو کرد. مجموعه اظهاراتی که مقامات روسی در خلال این دیدارها داشته‌اند حاکی از آن است که روسیه در شرایط جدید بسیار نگران است.

بیانیه‌ای که وزارت خارجه روسیه در ارتباط با گزارش آقای آمانو داده است نیز نشانه دیگری از این نگرانی است. در این بیانیه نکاتی آمده است که این نگرانی را به طور واضح نشان می‌دهد. نکته مشخصی که در این بیانیه وجود دارد این است که روس‌ها در این بیانیه گزارش آقای آمانو را با بحث سلاح‌های کشتار جمعی که ادعا شد در عراق وجود دارد و بر آن مبنا آمریکا به عراق حمله کرد مقایسه کرده و تاکید کرده‌اند که بحث وجود سلاح‌های کشتار جمعی در عراق دروغ بود و بهانه‌ای برای حمله به این کشور بود، این گزارش هم می‌تواند بهانه‌ای باشد برای فشار بیشتر بر ایران. به نظر می‌رسد که روس‌ها احساس می‌کنند که این گزارش نوعی زمینه‌چینی برای اقدامات شدیدتر علیه ایران است و روس‌ها با توجه به شرایط منطقه‌ای به هیچ وجه مایل نیستند که این اقدامات شدیدتر چه به صورت تحریم بیشتر و یا احیانا دیگری‌های نظامی با ایران صورت پذیرد.

این موضع روسیه تا چه حد می‌تواند در رفتاری که جامعه بین‌المللی با مسئله ایران خواهد داشت تأثیرگذار باشد؟

در این شرایط متأسفانه وضعیت به گونه‌ای است که جمهوری اسلامی ایران ابزارهای بین‌المللی متعددی را در اختیار ندارد تا بتواند ادعای خود را اثبات کرده و به آن چه حق کشور است در جامعه بین‌الملل دست یابد. در این شرایط روس‌ها به عنوان یک عضو شورای امنیت و کشوری که در این شورا دارای حق وتو است، می‌توانند کمک موثری برای ایران باشند تا اجماع در سطح جهانی علیه جمهوری اسلامی ایران شکل نگیرد و ابزارها و بلندگوهای به غیر از بلندگوهای رسمی ایران وجود داشته باشند تا اعتراض و نگرانی خود را نسبت به اهدافی که پشت پرده این گزارش‌ها وجود دارد ابراز کنند.

ضمن این که آمریکایی‌ها به هر حال برای این که بتوانند دست به اقدامات شدیدتری علیه ایران بزنند نیاز دارند تا رای شورای امنیت را بگیرند. روسیه می‌تواند در این زمینه هم موثر باشد. البته نمی‌توان گفت که در نهایت حتماً روسیه و غرب به توافق نخواهند رسید. این احتمال وجود دارد که در نهایت روسیه و غرب درباره میزانی از تحریم‌ها به توافق برسند. اما به هر حال مانعی که روس‌ها در برابر یک جانبه‌گرایی آمریکایی‌ها ایجاد می‌کنند می‌تواند تا حدودی برای ایران موثر باشد.

به نظر می‌رسد روسیه در صدد مسئله را به نحوی یا در چارچوب طرح گام به گام یا از طریق مذاکره حل و فصل کند. آقای لاوروف نیز گفته است که ایران برای مصالحه از طریق مذاکره آماده است. تجربیات مذاکره ایران و 1+5 تجربیات موفقی نبوده است. آیا روسیه ابزاری برای فشار به طرفین جهت حصول توافق در اختیار دارد؟

این که چقدر مذاکره و گفت و گو به نتیجه برسد یک بحث است و این که چگونه جلوی اعمال فشارهای بیشتر علیه ایران گرفته شود بحث دیگری است. آن چه در حال حاضر روس‌ها پیگیری می‌کنند موضوع دوم است و این که به نحوی بتوانند جلوی فشارهای بیشتر علیه ایران را بگیرند. ممکن است در گام بعدی در صورت فراهم آمدن فضا، گفت و گو‌ها و مذاکراتی صورت بگیرد. برداشت روس‌ها این است که اگر امتیازاتی به ایران داده شود، ایران می‌تواند به طور جدی تری وارد گفت و گو‌ها شود و این مذاکرات به نتایجی هم منجر شود. ولی به نظر می‌رسد آن چه روس‌ها در مقطع فعلی به دنبال آن هستند این است که فشارهای سنگین و کمر شکنی بر ایران وارد نشود تا توازن منطقه‌ای دچار تغییر شود.

کشورهای غربی در مورد طرح گام به گام موضع‌گیری مشخصی نداشته‌اند. حتی سفیر فرانسه در ایران درباره این طرح گفته است که این طرح با هماهنگی 1+5 نبوده است. به نظر شما در این شرایط آیا غرب برای مذاکره با ایران کوتاه خواهد آمد؟

با توجه به گزارشی که آمانو داده است، به نظر می‌رسد کشورهای غربی به دنبال مسیر خود هستند و چندان به طرح گام به گام روسیه نمی‌اندیشند. آن‌ها به دنبال آن هستند که با استفاده از این گزارش نهایتاً فشارهای خود بر ایران را افزایش دهند. به نظر می‌رسد در این زمینه نقش اسرائیل و لابی اسرائیلی در کشورها بسیار موثر بوده است. شاید اگر خود غربی‌ها تصمیم‌گیرنده بودند، امکان مذاکره بیشتری فراهم بود. ولی لابی اسرائیل در این کشورها مانعی جدی است که از کوتاه آمدن غربی‌ها در این مسئله و قبول ایران هسته‌ای جلوگیری می‌کند. به نظر می‌رسد طرح گام به گام روسیه در این فضا و فشاری که لابی اسرائیلی در کشورهای غربی وارد می‌کند، مورد توجه غربی‌ها قرار ندارد. مگر این که شرایط تغییرات ماهوی داشته باشد و غربی‌ها به این نتیجه برسند که با اعمال فشارهای بیشتر بر ایران به نتیجه‌ای نخواهند رسید. شاید در آن شرایط به طرح گام به گام روسیه توجه بیشتر شود.

با توجه به شرایط منطقه‌ای آیا روسیه این توانایی را در خود می‌بیند که هم در مورد مسئله سوریه مقاومت کند و هم درباره مسئله ایران؟

با توجه به این که بحث سوریه پیچیدگی بیشتری پیدا کرده و فشارها بر این کشور بسیار جدی‌تر شده، به نظر می‌رسد روس‌ها دیگر چندان آمیدی به آینده رژیم بشار اسد ندارند. بنابراین سعی دارند درباره ایران تا جایی که می‌توانند مقاومت کنند و مانع از آن شوند که غرب بتواند در مورد ایران هم اهداف خود را به پیش ببرد.

به نظر می‌رسد فعال شدن روس‌ها در مورد ایران ناشی از این باشد که تصور می‌کنند در حال از دست دادن تمام ابزارهای خود در خاورمیانه هستند. در این شرایط کمک کردن به کاهش فشارها علیه ایران را تنها راهی می‌دانند که قدرت بازیگری خود را در سطح خاورمیانه حفظ کنند.